

Hoofdredacteur ESB

a.jolink@sdu.nl

Morbide

Soms heeft de economische realiteit iets onheilspellends. In de afgelopen jaren heeft de economie klap na klap moeten opvangen om zich uiteindelijk over te leveren aan een wereldwijde recessie. Aan het begin van 2010 kijken beleidsmakers en industriëlen, bankiers en consumenten, boeren, burgers en buitenlui weer vol vertrouwen naar de glorende groeicijfers die van rood naar zwart verkleuren. Dit doet geen recht aan wat daarvoor is gebeurd en verdient enig tegengeluid.

De econoom heeft in de afgelopen jaren zijn traditionele rol van onheilspreeker, als vertegenwoordiger van de *dismal science*, verzaakt en zich geworpen op het brengen van de blijde boodschap. Zo is de diepste crisis in decennia teder omgedoopt tot de Grote (Vriendelijke) Recessie en opgeklopt tot een waarlijk hoogtepunt in economische dieptepunten. Banken zijn geadviseerd toch vooral niet om te vallen en in het diepst van de crisis sprak geen econoom meer over hedgefondsen, sprinkhanen of andere luizen in de pels van de markt. Aan het einde van 2009 heeft zich echter een dramatische ontwikkeling voorgedaan waar de economie tot in de lengte der dagen nog last van zal krijgen. Veelal wordt de gebeurtenis aangeduid als de Kopenhagen-top. In het licht van de ontwikkelingen heeft het vele trekken van een van de laatste der Egyptische plagen die door de Christelijke leer worden verwoord. Volgens de overleveringen werd de vlucht uit Egypte, van Mozes en geloofsgenoten, voorafgegaan door plagen. Hierbij veranderde water in bloed, maakten kikkers, luizen en veepest de mensen het leven zuur, gaven zweren een lichamelijk ongemak, en lieten hagel en sprinkhanen een spoor van vernieling achter. Er zouden nog twee plagen volgen.

In de economische realiteit zijn we goed op weg om deze Egyptische plagen te evenaren: het Tsunami-water veranderde in bloed, de varkens, koeien en geiten lieten zich lijdzaam ruimen, de Mexicaanse

griep en Q-koorts hadden hun bezwerende werking en de sprinkhanen van de beursvloer lieten de zorgvuldig gekoesterde industriële erfenissen in wanhoop achter. Zoals het onheilspreeker betaamt, is de vraag wat ons nu nog te wachten staat. Volgens de opeenvolgende Egyptische plagen is nu de duisternis aan de beurt. Naar het zich liet aanzien komt de Kopenhagen-top aardig in de buurt van deze plaag, waarin een zwart gat van onwil en goede bedoelingen het aardse bestaan bedreigt. En waarin een milieuvervuilende duisternis op de loer ligt.

Het is onvoorstelbaar dat in Kopenhagen zoveel mensen zo weinig voor elkaar kunnen krijgen over een probleem dat vele malen erger zal blijken dan alle Grote Vriendelijke Recessies bij elkaar. In het klimaatprobleem komt alles wat donker en zwart is samen: armoede en honger, ongenoegen en oorlog, ziekte en milieu-uitputting, overbevolking en sterfte. In Kopenhagen is een poging gedaan om de deelproblemen tegen elkaar uit te ruilen, al dan niet om anderen hiermee op te zadelen, maar dit zal niet lukken. Terecht heeft Jan Tinbergen decennia geleden al geroepen dat deze problemen als communicerende vaten werken en dat de oplossing van het ene probleem het andere probleem zal verergeren. Zo zal dus, tegelijkertijd, een oplossing moeten worden gevonden voor de ontwikkeling van alle landen (armoede), de veiligheid in de wereld (oorlog), het milieu moeten worden ontlast (uitputting) en de komende generaties een leefbaar bestaan moeten worden gegarandeerd (overbevolking). De samenhang van al deze problemen maakt het vrijwel onmogelijk om op de huidige voet door te gaan in de economie, en het morbide is: dat weten we ook al maar we doen er onvoldoende aan.

Dit is geen makkelijke boodschap om over te brengen maar economen zouden er goed aan doen om ten minste de samenhang van de problemen te benadrukken: geen wereldwijde groei zonder wereldwijde veiligheid, wereldwijde duurzaamheid en wereldwijde zorg voor het milieu. Economen brengen weliswaar slecht nieuws maar zijn geen echte onheilspreeker als kan worden aangetoond dat schaarste ook beperkingen oplegt, en dat markten geen langetermijndoel voor ogen hebben. Het is morbide om de laatste Egyptische plaag, de dood van alle eerstgeborenen, als dreigement voor te houden maar de realiteit van de gevolgen van obesitas en andere welvaartsziekten geeft aan dat er wel een taak voor economen is weggelegd.

In 2010 zal de wereldeconomie de draad weer oppakken en met die nieuw herwonnen welvaart zullen ook de plagen van Egypte weerkeren. Dit is niet alleen onheilspellend, dit is reëel.

Ik wens u een goed 2010.